

Подарена е от сестрата на Иван Шишман

Освен че е най-известният манастир в България, в Рилския се намира и една от най-богатите колекции на икони от XIV до XIX в. Най-старата от тях е с изображението на Иван Рилски и датира от XIV век. Другата известна икона се нарича „Одигитрия“ („Пътеводителка“).

Има няколко предания как тя се е озовала в светото място. Според едно от тях иконата е подарък от сестрата на цар Иван Шишман, така наречената „Мара бяла българка“, която е жена на султан Мурад II.

Според друго предание тя е дарение от Мануил I Комнин в благодарност за изцерението му от мощите на свети Иван Рилски в Средец.

Св. Иван Рилски

Типологията на иконата и подборът на реликви говорят за това, че тя е правена по специална поръчка за най-високопоставената византийска аристокрация в Константинопол – императорското семейство или патриарха. Иконата се изнася на ритуална процесия два пъти в годината на петия ден след Пасха и на 1 август, като двете традиции говорят за православни служби от XIV век, извършвани в Константинопол.

Иконата по всяка вероятност се е озовала в Рилския манастир след превземането на Константинопол от османските турци. Мара, или Мария Бранкова е имала специален интерес към реликвите, намиращи се в Константинопол. Посредством уважението, което Мехмед II питаел към своята мащеха, Каломария е могла да се сдобие с изключително ценни предмети след разграбването на града.

Според поверието сред местните реликвата може да изцери вярващ, който страда от тежко заболяване и помага при епидемии. В подобни случаи свещеник с епитрахил, монах, прислужник и въоръжена охрана посещават дома на болния и се обхождат местата, които са заразени, прави се водосвет и се поръсват.

Според преданията иконата е помогнала много на края, в който се намира манастирът, по време на чумната и холерната епидемия. След молба от населението двама йеромонаси и един дякон правят нощно бдение и молебен и след това изнасят иконата с Богородица извън пределите на обителта. Във всеки дом чудотворният лик бил посрещан с почит и вяра. Светите лица извършвали водосвет и поръсвали със светена вода хора и животни. Твърди се, че с помощта на Божията майка тогава епидемията била прогонена.

Старинната чудотворна икона има 32 четириъгълни прегради с мощи на светци. В горната ѝ част има надпис „Одигитрия“. Намира се в специален иконостас при третата колона на голямата манастирска църква. Тъй като е изключително ценна, тя се пази заключена и се изнася само по време на празници. Тогава се излиза с нея от Дупнишките порти, обикаля се югоизточната страна на манастира и се влиза през Самоковските порти. Отслужва се молебен, посетителите минават на поклонение пред иконата и след това тя пак се заключва.

ОТЕЦ МАКАРИЙ:

Иконата винаги съпътства мощите на св. Иван Рилски

– Отец Макарий, каква е историята на иконата „Света Богородица Осеновица“? Кога тя е пристигнала в манастира?

– През XII век на византийския престол е била династията на Комнините. По това време Мануил I Комнин се е случило лично да води военна кампания в областта Сердика, днешна София. Предаването казва, че е страдал от болест на ръцете, която много го е затруднявала. Той отишъл да се поклони пред мощите на св. Иван Рилски, които по това време били в Сердика, в храма „Свети Георги – Ротонда“, който днес се намира в двора на президентството. След като се помолил на мощите и неговите ръце били помазани от свещениците с елей от едно от кандилата на светеца, императорът оздравял. В знак на благодарност той лично оставил тази икона, която винаги носел със себе си по време на военните походи, като я завещал на свети Иван. Неговият завет бил тя винаги да съпътства мощите на светеца, където и да се намира той. След това мощите на св. Иван преминали и през Велико Търново и през XV век се върнали обратно в Рилския манастир. Така най-вероятно тази икона е дошла в светата обител. Колко стара е тя точно не знаем, защото със сигурност е по-стара от когато е била предадена.

– Видът на иконата също е доста интересен.

– Около лика на Света Богородица има кутийки – 32 на брой правоъгълни, в които са поставени мощите на различни светии. Голяма част от тези мощи са на хора, които са били съвременници на Христос Спасителя. Лично са слушали от него благовестията и са били свидетели на спасителното му дело. От тях ще отбележим св. архидякон Стефан, св. Мария Магдалена, св. Лазар, светите апостоли и евангелисти Лука и Матей. Дори има частица от мощите на св. пророк Даниил, който е един от четиримата големи пророци и е предизвестил идването на Спасителя. Тези мощи свидетелстват за нейната древност и ролята, която тя е имала.

– Чудотворна ли е иконата на Света Богородица?

– Тази икона е чудотворна, защото, както тогава е носела Божията помощ и чудеса в живота на хората, това прави и до днес.

Има свидетелства за това на колко много хора, които се обръщат за помощ към нея, е помогнала. Аз ще отбележа едно много значимо събитие, станало преди 2 века. Тук около манастира в района избухнала страшна епидемия от чума и по молба на жителите от пострадалите селища иконата била изнесена за литийно шествие. С нея свещенослужители и монаси са минали през всички засегнати места. На всяко от тях са правили водоосвещение и са поръсвали домове, животни и хора. Има свидетелство за помощта на Богородица – след като било извършено това шествие, чумата е отминала. Тя е запазила хората, които са я потърсили.

– *Има ли момент, в който силата ѝ е по-голяма?*

– За православната църква всички са живи, дори и онези, които не са вече сред нас. В това число е и Пресвета Богородица. Тя е най-близо до Бога и е онази, която има най-голямо гръзнование за нуждите на хората пред Бога. Тя във всеки един момент може да даде на молящия се това, от което има нужда. Няма момент, в който тя да слуша, и друг, в който да не слуша.

Според нуждите всеки ще намери думите в своята молитва. Така, както казва писанието – не в многословието е истината, защото Бог е сърцеведец и знае какво е душеполезното за всеки човек. Онова, което трябва да се направи, е с отворено сърце да се потърси помощ от Бога и Пресвета Богородица. Затова дори и само с изричането на простите думи – „Пресвета Богородице, спаси нас“, или „Спаси мен, грешния“, тя вече знае как и какво да направи за нас. Има много молитви, акатисти и молебни канони в чест на Богородица, така че всеки може да си избере по какъв начин да се обърне към нея. Въпросът е да се търси това, което е душеспасително за него и ще му донесе наистина полза, а не само елементарните материални неща, които за съжаление много хора слагат над онова, което наистина е полезно. Молят се за нещо, които днес може да получиш, а утре да ти го откраднат, да го изгубиш. Светото писание казва: „Не събирайте богатства, които ръжда и молец могат да изядат, а богатства, които са на небесата. Това са богатствата на душата – добродетелите и мирът. А душевното здраве води и до телесно“.

Как лекува иконата

Иконата на Света Богородица Осеновица в Рилския манастир е най-ценната светиня. Тя лекува болести и пази от грях, убедени са вярващите. Образът на Богородица с Младенеца върху лявата ѝ ръка е в центъра на изображението. Около нея в специални вдлъбнатини са разположени частици от мощите на светиите. Техните имена са изписани върху метални пластини.

Няколко интересни истории на хора, на които иконата е успяла да помогне, са описани в изданието „Чудесата на Иван Рилски“ от архимандрит Климент и е издадено от Синодалната печатница през 1946 г. Сред тях е тази за дъщерята на Зора Барутчийска, която се случва през 1934 г.

„През 1917 г. на 15 август (Успение Богородично) бяхме на поклонение в Рилската света обител. Като се завърнах в София, видях на сън старинната икона на Пресвета Богородица, която имаме вкъщи, и тя ми разкри следното за бъдещата съдба на семейството ни: за сина ми Иван, че ще живее с големи хора (което наистина стана), и за дъщеря ми, че към 15-годишна възраст ще има една опасност за живота ѝ, а след това ще бъде добре. Аз забравих този сън. Минаха няколко години. Като навърши 15-годишна възраст, в деня на Благовещение, дъщеря ми, като си почистваше зъбите с една карфица, я погълна. Отидохме за преглед на рентген, оказа се, че иглата се намира в стомаха ѝ. Аз се уплаших извънредно много. Цялата нощ плаках и на колене се молих пред иконата на Пресвета Богородица вкъщи. Дъщеря си оставих в клиниката на д-р Балсамов в София. Всекидневно я посещавах. В продължение на 3 гена лекарите установяваха, че карфицата стои в стомаха. Те даваха на дъщеря ми да яде само картофи. На четвъртия ден ми дойде наум, че имам донесена вода от Рилския манастир от чудотворната икона на Пресвета Богородица (с мокр памук са били избърсани светите мощи, намиращи се в иконата, и този памук е бил потопен във вода). Донасям тази вода в болницата и я давам на дъщеря си да я изпие. Вечерта, като я гледаха на рентген, установиха, че карфицата вече не е в стомаха. Като ми съобщиха това, лекарите ме предупредиха, че има опасност да не би карфицата да се закачи някъде из червата. Отидох вкъщи и цяла нощ прекарах на молитва, а сутринта рано отидох

в църквата „Света Петка“ (стара) да си чета там молебен канон на Пресвета Богородица. След това отидох в клиниката и една от сестрите ми съобщи радостната новина, че иглата е излязла. Когато отидох при дъщеря си, за да я видя, и я запитах как е излязла иглата, тя ми каза, че сутринта, още като спяла, започнала да усеща, че нещо я гъделичка в гърлото; бръкнала с пръсти в устата си и извадила оттам излизащата навън карфица. След това разговарях с лекарите, които ми заявиха: „Г-жо, с дъщеря ви е станало чудо на природата! Сега остава само да я прегледаме, да не би карфицата да е оставила някакви рани вътре, от които да тече кръв.“ След прегледа се констатира, че никъде няма рани и дъщеря ми, напълно здрава, се върна у дома. Това го разказвам за слава на Бога, не за друго.“

При друг случай йеромонах Корнилий е очевидец. През месец септември 1924 година като мирянин той живеел в град Дупница и дошъл в манастира на поклонение. В манастирската църква било доведено от родителите си едно момиче, на възраст около 14-15 г., което страдало от парализа и цялото треперело. Болното момиче било поставено при чудотворната икона на Пресвета Богородица и архимандрит Горазд започнал да служи молебен за оздравяване му. По време на четенето то започнало да усеща подобрение. Когато молебенът бил привършен, парализираното момиче престанало да трепери и излязло от църквата напълно здраво.

Манастирът е основан от св. Иван Рилски

Рилският манастир е най-големият религиозен комплекс от подобен тип в България. Включен е в Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО.

Той е разположен в северозападната част на планината Рила, на височина 1100 м, между Рилска река и река Друшлявица, на 3 км източно от град Рила.

Рилският манастир е основан през X век от монаха отшелник Иван Рилски през времето на царуването на цар Петър (927–968).